

KRONIKA AKADEMII TEOLOGII KATOLICKIEJ

(1.VII.1970—31.I.1971)

1. Generał O.O. Dominikanów na ATK

Wizytujący klasztory dominikańskie w Polsce, o. Aniceto Fernandez, przełożony generalny o.o. dominikanów, przybył dnia 24 września 1970 r. do Akademii Teologii Katolickiej, gdzie został powitany przez jej rektora — ks. prof. dr Józefa Iwanickiego, prorektora — ks. prof. dr Jana Stępnia, dyrektora Konwiktu księży-studentów — ks. dra Kazimierza Nasiłowskiego, księży dziekanów poszczególnych Wydziałów i innych profesorów. W czasie spotkania ks. rektor J. Iwanicki wygłosił przemówienie powitalne, w którym wyraził radość z powodu przybycia tak dostojnego gościa wraz z towarzyszącymi mu osobami i powiedział m.in.: „Witam o. Generała szczególnie serdecznie jako przełożonego drogiego nam zakonu, od wielu wieków związanego nierozdzielnie z naszą ojczyzną, dzielącego jej losy dobre i złe, i w swoich członkach razem z nią prześladowanego w czasie okupacji hitlerowskiej. Witam przedstawiciela zakonu, głęboko związanego z naszą wspólną chrześcijańską tradycją i kulturą, opromienianą do dziś światłem nauki św. Tomasza z Akwinu i Alberta Wielkiego”.

Z kolei głos zabrał o. Generał, zaznaczając na wstępie, że słyszał bardzo dużo dobrego o Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, o jej twórczej działalności naukowej, o jej wkładzie do ogólnego rozwoju nauk teologicznych i filozoficznych, jak też do kultury ogólnoludzkiej. Dalej podkreślił znaczenie nauk św. Tomasza także dla współczesnych badań teologiczno-filozoficznych. Na zakończenie podziękował za niezwykle serdeczne powitanie, życząc dalszego pomyślnego rozwoju tej katolickiej uczelni w Polsce. Następnie goście zwiedzili zakłady poszczególnych katedr, bibliotekę oraz czytelnię czasopism, gdzie o. Generał wpisał do bibliotecznej księgi pamiątkowej następujące słowa: „Wielką radość sprawiła mi wizyta w tej Akademii, w której rozwija się nauka chrześcijańska, a szczególnie doktryna św. Tomasza z Akwinu”.

2. Inauguracja roku akademickiego 1970/71

Dnia 6 października odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 1970/71. Zgromadziła ona w miejscowym kościele Senat Akademii, jej pracowników naukowych i administracyjno-gospodarczych, reszta studentów

oraz licznych zaproszonych gości. Uroczystość rozpoczęła Msza św., którą odprawił ks. bp Jerzy Modzelewski. Okolicznościową homilię wygłosił ks. dr Andrzej Zuberbier. Zwrócił on szczególną uwagę na potrzebę wspólnego wypracowywania teologii, która by coraz pełniej oddawała istotny sens wiary, ukazując Kościół w jego ścisłym związku z życiem człowieka i świata. W poszukiwaniach tych wszyscy żyjący w Kościele biskupi, teologowie, księża i ludzie świeccy są sobie nawzajem potrzebni. Teologiczna refleksja powinna mieć żywą łączność zarówno z doświadczeniem wiary przeżywanym przez wszystkich wierzących, jak również powinna ona podejmować problemy stawiane przez ludzi niewierzących.

Druga część uroczystości inauguracyjnej odbyła się również w miejscowym kościele, gdyż Akademia nie dysponuje jeszcze taką aulą, w której mogłaby pomieścić kilkaset osób przybyłych na inaugurację. Specjalnie przygotowane miejsca zajęli przedstawiciele władz kościelnych i państwowych. Ks. bp Jerzy Modzelewski reprezentował Wielkiego Kanclerza ATK, ks. kard. Stefana Wyszyńskiego. Z Urzędu do Spraw Wyznań przybył naczelnik IV Wydziału, mgr Aleksander Wołowicz. KUL reprezentował nowy rektor tej uczelni, ks. prof. dr Albert Krąpiec oraz dziekan Wydziału Filozoficznego, ks. prof. dr Stanisław Kamiński; Chrześcijańską Akademię Teologiczną — również jej rektor, ks. prof. dr Woldemar Gastpary i prorektor, ks. prof. dr Jerzy Klinger. Był również obecny generalny dziekan Wojska Polskiego, ks. płk. Julian Humeński. W uroczystości wzięli też udział wyżsi przełożeni i przełożone zakonów męskich i żeńskich, oraz przedstawiciele prasy katolickiej.

Przemówienie powitalne wygłosił rektor ATK, ks. prof. dr Józef Iwanicki. Na wstępie podziękował on zarówno władzom kościelnym, jak i Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Urzędowi do Spraw Wyznań za życzliwe i pozytywne ustosunkowanie się do spraw Akademii. Nawiązując następnie do zainicjowanej w roku akademickim 1969/70 reformy uniwersytetów w naszym kraju i zwracając uwagę na konieczność maksymalnego jej skoordynowania z potrzebami i możliwościami całego naszego narodu, ks. Rektor podkreślił, że również w ATK pracuje się obecnie nad praktycznym zastosowaniem nowych struktur organizacyjnych, nad wytyczaniem problemów i tematów do naukowych opracowań w zespołach, nad usprawnieniem dydaktycznym i nad budzeniem wrażliwości na sprawy gospodarki i kultury w Polsce Ludowej.

Prorektor ATK, ks. prof. dr Stępień odczytał nadesłane telegramy m. in. od ministra oświaty i szkolnictwa wyższego, prof. dr Henryka Jabłońskiego, od ks. kard. Karola Wojtyły oraz od innych księży biskupów. Przedstawił on również sprawozdanie z działalności Uczelni w roku ak. 1969/70. Na wstępie zaznaczył, że rok 1969/70 był 16. rokiem istnienia Akademii Teologii Katolickiej jako samodzielnej wyższej uczelni, a 52. rokiem jej życia jako kontynuatorki Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Warszawskim. Następnie ks. Prorektor przedstawił m. in. następujące dane z życia ATK w okresie sprawozdawczym:

Akademia zatrudniała ogółem 207 osób, w tym 143 pracowników nauko-

wych. Studiowało 838 studentów, z czego na Wydziale Teologicznym — 368, na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej — 336 i na Wydziale Prawa Kanonicznego — 134. Z końcem roku ak. 1969/70 przeszedł na emeryturę ks. prof. dr Marian Michalski, jeden z najwybitniejszych polskich patrologów. Uczelnia kontynuowała wydawanie trzech czasopism naukowych przez pracowników poszczególnych wydziałów: Wydział Teologiczny — niniejszy półrocznik, Wydział Filozoficzny — półrocznik *Studia Philosophiae Christianae*, Wydział Prawa Kanonicznego — *Prawo Kanoniczne*. Pracownicy naukowci ATK redagowali również kwartalnik *Collectanea Theologica*, będący na własnym rozrachunku. Pracownicy naukowci opublikowali ogółem 182 pozycje (5.812 stron). 204 rozpraw i artykułów oddano do druku (14.865 stron).

Poza czasopismami Akademia wydała w r. 1969/70 również 31 pozycji monograficznych. Staraniem poszczególnych Wydziałów organizowane były specjalistyczne kursy, sympozja i zjazdy naukowe. W tymże roku ATK gościła wiele wybitnych osobistości z zagranicy, m. in.: ks. K. Rahnera, ks. M. Villaine'a, ks. J. Massona, prezesa *Pax Romana* — prof. dr J. R. Gimenez, prof. dr R. Sugranyes'a, arcybpa A. Kozłowieckiego.

Wydział Teologiczny posiadał 17 katedr i zatrudniał 67 pracowników naukowych. Zorganizował studia zaoczne oraz nowy kierunek studiów — misjologię. Kierownikiem katedry homiletyki mianowany został ks. doc. dr hab. Leszek Kuc. Przeprowadzono trzy przewody habilitacyjne i cztery przewody doktorskie. 37 osób otrzymało magisterium. Pracownicy naukowci Wydziału brali udział w przewodach doktorskich poza Uczelnią, w pracach komisji papieskich, a także w pracach komisji Episkopatu Polski. Wygłaszali referaty w czasie zjazdów zagranicznych.

Wydział Filozofii Chrześcijańskiej prowadził 7 katedr i zatrudniał 39 pracowników nauki. W ciągu roku prowadzony był, poza studiami dziennymi, kurs defektologiczny dla pracowników zatrudnionych w zakładach specjalnych (zajmujących się upośledzonymi). Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego zatwierdziło habilitację ks. dr B. Dembowskiego, powołując go na docenta etatowego. 25 osób uzyskało magisterium.

Wydział Prawa Kanonicznego liczył 8 katedr i zatrudniał 24 pracowników naukowych. Wydział prowadził również studia zaoczne. Przeprowadził 3 przewody doktorskie. 4 osoby otrzymały magisterium. Pracownicy Wydziału brali udział w kongresach międzynarodowych oraz w 9 sympozjach zorganizowanych przez Wydział, z których dwa miały zasięg ogólnopolski.

Obok pracy naukowo-dydaktycznej Akademia rozwijała działalność kulturalno-wychowawczą. Działało na Uczelni 12 kół naukowych i organizacji studenckich. Poważnie wzrósł księgozbiór biblioteki. Uzyskano z zakupów, wymiany i darów 5.189 wol. wartości 428.377 zł. Stan ogólny księgozbioru z 15 IX 1970 r. obejmował 65.569 wol. Biblioteka prenumerowała 119 tytułów czasopism krajowych i 69 zagranicznych. Czytelnię biblioteczną odwiedziło 13.200 osób, czytelnię czasopism — 6.930. Udostępniono ogółem 30.490 wol. Wydatki budżetowe Akademii zamknęły się sumą 12.210.000 zł.

Po odczytaniu sprawozdania odbyła się immatrykulacja nowo przyjętych

studentów, po czym chór akademicki pod kierunkiem ks. mgra Zbigniewa Piaseckiego odśpiewał *Gaude Mater Polonia*. Inauguracyjny wykład na temat: *Eschatologiczna perspektywa kultury* wygłosił prodziekan Wydziału Teologicznego, ks. doc. dr hab. Janusz Pasierb, który interesująco przedstawił w nim problem kultury jako siły integrującej materię i ducha. Wykład wywołał burzliwe oklaski.

Ks. bp Jerzy Modzelewski w krótkim przemówieniu złożył wszystkim profesorom i studentom życzenia, aby ich praca w nowym roku odbywała się w duchu prawdy, była spokojna, owocna i w pełni twórcza. Tradycyjne *Gaudeamus igitur* zakończyło uroczystość inauguracyjną roku ak. 1970/71 na ATK.

3. Niedziela Misyjna na ATK

W dniu 25 października 1970 r. w dolnym kościele Wszystkich Świętych w Warszawie odbył się uroczysty wieczór zorganizowany przez ATK w ramach obchodów Niedzieli Misyjnej, zainicjowanej przez Piusa XI w 1926 r.

Salę wypełnili profesorowie i studenci ATK oraz liczni zaproszeni goście. Z Pelplina przybył ks. bp Kazimierz Kowalski, ordynariusz diecezji chełmińskiej i przewodniczący Komisji Misyjnej przy Episkopacie Polski oraz członek tejże Komisji, ks. Władysław Preis. Obecny był proboszcz miejscowej parafii, ks. prałat dr Tadeusz Kaulbersz. Zgromadzonych powitał rektor ATK, ks. prof. dr Józef Iwanicki. Mówiąc o misyjnej roli Kościoła, ks. Rektor podkreślił, że w ciągu wieków zmieniały się nie tylko sposoby ewangelizacji, ale i wartościowania elementów religijno-moralnych w odniesieniu do kultur niechrześcijańskich. „Zwłaszcza ostatni Sobór — powiedział ks. Rektor — uwrażliwił w wartościowaniu elementów religijno-moralnych kultur niechrześcijańskich nie tylko tolerancję, ale zdecydowane nastawienie na współmyślenie, na współdziałanie i nawet na pewne integrowanie różnych zdobyczy, aby przy ich pomocy wypracować sprawniejsze przekazywanie Ewangelii Chrystusowej. W ATK prowadzi się studia misjologiczne w tym głównie celu, aby z jednej strony, przez adekwatniejsze poznanie koncepcji i praktyki niechrześcijańskich kultur, doskonalej uwydatnić wśród polskich teologów i wiernych powszechność praw religijno-moralnych; z drugiej strony, aby ugruntować wiedzę teologiczną i usprawnić działalność naszych polskich misjonarzy przez nakreślenie im nowoczesnego, soborowego podchodzenia do ich posłannictwa wśród ludów Trzeciego Świata oraz przez ustawienie ich do właściwego reprezentowania polskiej myśli teologicznej w dialogu z wyznawcami religii niechrześcijańskiej. Tak pojęta praca misjonarzy i ich współpraca niewątpliwie przyczyni się do tworzenia dzieła jednoczącego świat w jedną rodzinę Bożą żyjącą w pokoju”.

O znaczeniu tegorocznej Niedzieli Misyjnej mówił ks. dr Feliks Zapłata, kierownik sekcji misjologii na Wydziale Teologicznym ATK. Wyjaśniając pojęcie ewangelizacji i odróżniając jej specyficzny religijny charakter, ks. Zapłata podkreślił, że ewangelizację należy zawsze łączyć z działalnością na rzecz roz-

woju ludów Trzeciego Świata. Oznacza to popieranie ludzkiego, obywatelskiego i doczesnego dobrobytu tych ludów, które w zetknięciu się z nowoczesnym sposobem życia i korzystając ze środków dostarczanych im przez współczesną cywilizację, zdobywają nową, własną świadomość i wnoszą się na wyższy stopień kultury i dobrobytu. W ten sposób pojęta praca ma również charakter pracy misyjnej, religijnej.

Ks. dr Bolesław Gielata, adiunkt sekcji misjologii ATK, omówił wkład Polski w dzieło misyjne. Przedstawiając w kontekście historycznym udział Polaków w dziele misyjnym, mówca podkreślił, że nigdy nie był on wielki w stosunku do innych państw chrześcijańskich. Polscy misjonarze przyczynili się jednak w znacznym stopniu do wypracowania metody działalności misyjnej urzeczywistniającej zasadę wolności sumienia i tolerancji religijnej. Polskim misjonarzom była zawsze obca metoda nawracania siłą. Nie wykazywali oni również jakichkolwiek tendencji kolonizatorskich. Ponad 500 misjonarzy żyjących w 44 krajach wszystkich kontynentów głosi dziś nie tylko prawdy Ewangelii, ale własnym twórczym wysiłkiem przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego tych krajów.

Zespół gitarowy kleryków seminarium duchownego O.O. Werbistów w Pieńźnie wykonał kilka piosenek tematycznie związanych z powołaniem misyjnym i pracą misjonarza. Zebrani obejrzeni również kolorowy film — *Lagahaneh* — prezentujący indyjski balet religijny. Film reżyserował o. Jerzy Proksch SVD, długoletni misjonarz w Indiach.

Na zakończenie przemówił ks. bp K. Kowalski. Podkreślił on, że Kościół znajduje się w punkcie zwrotnym, jeśli idzie o pojmowanie misyjnej roli i urzeczywistnienie w praktyce dzieła ewangelizacji. Mówiąc o udziale Polaków w ewangelizacji ludów Trzeciego Świata, ks. Biskup stwierdził, iż nie byli oni nigdy i nie są podejrzewani o służenie obcym, niezgodnym z duchem Ewangelii celom — kolonializmu i imperializmu. W działalności polskich misjonarzy przejawia się pełna wyrzeczenia troska o urzeczywistnienie ideału powszechnego braterstwa i ewangelicznej prawdy o miłości bliźniego.

4. Ks. Kan. Henri Caffarel z Paryża

W dniu 23 października 1970 r. odbyło się w ATK spotkanie z ks. H. Caffarelem, twórcą międzynarodowego ruchu małżeństw katolickich pod nazwą *Equipes Notre Dame*, wieloletnim wydawcą czasopisma *L'Anneau d'Or*, później zaś czasopisma *Cahiers sur la prière*. W spotkaniu wzięła udział ok. 30-osobowa grupa pracowników naukowych ATK oraz studentów.

Ks. Caffarel opowiedział zebranyom o historii i założeniach inspirowanego i kierowanego przez siebie ruchu. Wskazał na to, że ok. 20 tys. par małżeńskich w 35 krajach świata łącząc się w niesformalizowane grupy po 6—7 par (w r. 1938 było tych par małżeńskich 4 w Paryżu) usiłuje dociekać wspólnie metafizycznego, teologicznego i mistycznego sensu wspólnoty małżeńskiej w oparciu o dobrowolnie zaakceptowaną „regułę życia”. Ks. Caffarel podkreślił dwa istotne momenty tej reguły: zobowiązanie, by małżonkowie raz na miesiąc „usiedli razem” na godzinę czy dwie i wspólnie rozważyli aktualny dorobek ich wspól-

noty w perspektywie myśli Bożej. Po wtóre, poszczególne ekipy spotkają się raz na miesiąc prywatnie celem wspólnej lektury Pisma św., modlitwy i rozmowy na zapowiedziany uprzednio i przygotowany temat.

Za podstawowe osiągnięcie ruchu uważa ks. Caffarel uwydatnienie miejsca, roli i sposobu modlitwy ludzi świeckich, zwłaszcza zaś żyjących w małżeństwie.

Spotkanie zakończono skonkretyzowaniem planów wymiany materiałów i doświadczeń między środowiskiem ATK a gronem współpracowników ks. Caffarela i planami wydania przez ATK pewnych tekstów dotyczących modlitwy pochodzącej ze środowiska *Equipes Notre Dame*.

5. Problemy stabilizac'ji administracji kościelnej na ziemiach Odzyskanych

Dnia 23 listopada 1970 r. w ATK odbyło się sympozjum poświęcone problemom stabilizacji administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Otwarcia sympozjum dokonał rektor ATK, ks. prof. dr Józef Iwanicki, witając licznie zgromadzonych gości, wśród nich pos. Witolda Jankowskiego i pos. Jana Frankowskiego. Byli również obecni: prof. dr Zygmunt Izdebski, prof. dr Jakub Sawicki, ks. prof. dr Eugeniusz Wyczawski, ks. prof. dr Michał Wyszyński, ks. dr Kazimierz Nasitowski, doc. dr Witold Sawicki, profesorowie z wielu seminariów duchownych oraz studenci ATK.

Podczas sympozjum wygłoszono cztery referaty. W ich problematykę wprowadził dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, ks. prof. dr Ignacy Subera, podkreślając potrzebę i możliwości ostatecznego uregulowania problemu stabilizacji administracji kościelnej na polskich Ziemiach Zachodnich i Północnych z uwzględnieniem polskiej racji stanu. Nie jest dziełem przypadku — powiedział m. in. ks. Subera — że dla naszego sympozjum obraliśmy ten właśnie czas. Nie tylko minęło w roku bieżącym 20 lat starań Episkopatu Polskiego o przekształcenie w stałe diecezji z biskupami rezydencjalnymi, ale mija także w tych dniach rok od chwili, kiedy ks. Prymas Stefan Wyszyński w dniu 15 grudnia 1969 r. uroczyście wręczył Ojcu Świętemu memorandum Episkopatu Polskiego w sprawie stabilizacji organizacji kościelnej na polskich Ziemiach nad Odrą i Bałtykiem. Był to rok obfitujący w Polsce w uroczystości kościelne i narodowe, rok bilansowania ćwierćwiekowej pracy nad odbudową, integracją i rozwojem naszego kraju w jego nowych powojennych granicach. Był to również rok wytrwałego kołatania do bramy Piotrowej z gorącymi, synowskimi prośbami o realizację pragnień i próśb polskich pasterzy, próśb o pełną stabilizację organizacji kościelnej w tych rejonach naszego kraju, w których pełną stabilizację i organiczny rozwój społeczny i narodowy osiągnęliśmy już w minionym ćwierćwieczu. Względy pastoralne, a nie jakies równoległe czy uboczne względy natury pozakościelnej, jak to sugerują niektórzy obcy publicyści i politycy, stanowiły podstawę projektów organizacyjnych dla Kościoła nad Odrą i Bałtykiem opracowanych przez nasz Episkopat. One też stanowią cel, o który od tak dawna usilnie zabiegamy.

Pierwszy referat *O tradycjach kościelnych związków organizacyjnych Ziemi Nadodrzańskich z Polską* wygłosił ks. bp doc. dr Wincenty Urban z Wrocławia. Mówca przypomniał, że od 1000 aż do 1821 r. biskupstwo wrocławskie było podporządkowane metropolii gnieźnieńskiej, która, gdy przyszło pod naporem ataków zaborczej władzy państwowej ziemie te opuścić, przez całe stulecie utrzymywała łączność z ludem polskim, który tam pozostał. Ks. Biskup omówił następnie metody germanizacyjne stosowane przez duchowieństwo niemieckie wobec ludności polskiej. W końcowej części referatu nawiązał do dekretów ks. kard. Augusta Hlonda z 1.IX.1945 r. o ustaleniu polskiej administracji kościelnej na Ziemiach Odzyskanych. Stworzyły one zręby organizacji kościelnej, która dziś tętni życiem takim jak w reszcie kraju i jest ustabilizowana siłą realnych faktów.

Prof. dr Michał Szczaniecki z Uniwersytetu Warszawskiego omówił *Zagadnienia prawne powstania i upadku Rzeszy Niemieckiej*. Zajął się on również szerzej konkordatami zawartymi przez Watykan z Prusami w 1929 r. i z państwem niemieckim w 1933 r. Prof. Szczaniecki wystąpił z tezą, że jeśli nawet przyjąć nieuzasadnioną konstrukcję prawną, że konkordat z 1933 r. zachował moc obowiązującą, to nie dotyczy ona spraw uregulowanych nieważnym już konkordatem pruskim, który dotyczył stosunków kościelno-państwowych na ziemiach, które dziś są polskimi Ziemiami Zachodnimi i Północnymi.

O tych konkordatach mówił także ks. dr Ferdynand Pasternak w referacie pt. *Konsekwencje upadku Rzeszy dla ważności konkordatów z Rzeszą Niemiecką*. Według jego opinii rząd NRF i Stolica Apostolska powinny zawrzeć nowy konkordat, co położyłoby m. in. kres obowiązywaniu i związanym z tym różnym interpretacjom konkordatu z 1933 r.

Z kolei dr Jan Zaborowski — członek Instytutu Zachodniego — wygłosił referat pt. *Sytuacja administracji kościelnej w zachodniej Polsce w świetle problemów prawa międzynarodowego, państwowego i konkordatowego*, w którym przedstawił faktyczną sytuację prawną polskiej organizacji kościelnej na tych ziemiach i perspektywy jej ostatecznej stabilizacji.

Po wygłoszeniu referatów odbyła się dyskusja, w której wszyscy zabierający głos podkreślali konieczność szybkiej i pełnej stabilizacji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych zgodnie z postulatami wszystkich katolików polskich. Polemizowali oni również z tezą o dalszym obowiązywaniu w odniesieniu do tych ziem konkordatów z 1929 i 1933 r.

Podsumowując dyskusję ks. prof. dr Ignacy Subera podkreślił potrzebę pracy specjalistów prawa kanonicznego, równomiernego badania tekstów prawnych i uwzględnienia ich uwarunkowań polityczno-międzynarodowych, administracyjnych, kościelnych i społeczno-ekonomicznych.

6. Spotkanie sekcji misjologicznej

W dniu 23 listopada 1970 r. odbyło się w ATK spotkanie wykładowców sekcji misjologicznej Wydziału Teologicznego oraz studiujących na tym kierunku, w czasie którego ks. dr Zenon Kaczmarek z Poznania wygłosił odczyt o życiu i działalności Polonii w Brazylii na przestrzeni ostatnich 100 lat.

W spotkaniu tym wziął udział prorektor ATK, ks. prof. dr Jan Stępień oraz kierownik sekcji misjologii, ks. dr Feliks Zapłata. Obecni byli również licznie zaproszeni goście.

Szczególnie interesująca była dyskusja, w której zabrała głos m. in. siostra Teresa Frącek ze zgromadzenia Rodziny Marii, która poinformowała zebranych, że w Brazylii prowadzi działalność misyjną ponad 600 sióstr ze zgromadzenia Rodziny Marii. Pierwsza grupa sióstr przybyła z Polski do Brazylii na początku naszego wieku. Aktualnie zgromadzenie to posiada w Brazylii własny nowicjat oraz 63 domy z kaplicami. Siostry poza duszpasterstwem katechetycznym prowadzą tam szkoły podstawowe, średnie, zawodowe, kursy specjalistyczne oraz przedszkola, sierocińce i szpitale.

7. Prof. Philippe Delhaye z Louvain na ATK

Dnia 27 listopada 1970 r. przybył na ATK ks. prof. dr Philippe Delhaye, członek Papieskiej Komisji Teologicznej i dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Louvain, jeden z najwybitniejszych teologów moralistów, autor licznych książek i publikacji, członek Komisji opracowujących soborową konstytucję dogmatyczną *O Kościele* i deklarację *O wolności religijnej*.

W czasie przedpołudniowego spotkania ks. prof. dr Ph. Delhaye wygłosił do zgromadzonych profesorów, studentów i licznie zaproszonych gości wykład pt. *Obecność chrześcijan w świecie według Vaticanum II*. Mówca zwrócił uwagę na to, że Sobór Watykański II rozpoczął na szeroką skalę proces reinterpretacji pojęcia świat i człowiek, ukazując wartość świata i człowieka w całym kontekście dzieła stworzenia i odkupienia. Sobór przyczynił się również do lepszego rozróżnienia łaski i natury. Ukazując Kościół w jego wymiarze eschatologicznym i doczesnym stawia on jednocześnie przed każdym chrześcijaninem, przyjmującym orędzie zbawienia, obowiązek włączenia się również w powszechne dzieło rozwoju świata i czynienia go coraz lepszym.

Zwracając uwagę na sprecyzowane przez Sobór pojęcie „laikatu”, mówca podkreślił, że chrześcijanin nieduchowny współuczestniczy nie tylko w powszechnym kapłaństwie Chrystusa, ale że właśnie świeccy są głównie powołani do podejmowania zadań, które wiążą się ściśle z autonomią życia doczesnego, i które mają na celu cywilizacyjny postęp świata. Praca inżyniera, robotnika, lekarza itd. jest spełnianiem misji chrześcijańskiej. Każde działanie, które ma być rzeczywiście chrześcijańskim działaniem, musi mieć wymiar zarówno doczesny jak i wychodzący w przyszłość ostateczną. Innymi słowy, chrześcijanin kontynuując dzieło stworzenia, musi jednocześnie odnaleźć siebie w aktualnie dokonującej się historii zbawienia.

W godzinach popołudniowych ks. Delhaye wygłosił w gronie specjalistów drugi referat zatytułowany: *Rola nauk humanistycznych w teologii moralnej*. Oba referaty wywołały ożywioną dyskusję. Referaty wygłaszane w języku francuskim tłumaczył bezpośrednio ks. dr Tadeusz Sikorski (ATK).

8. Sesja naukowa kanonistów

Wydział Prawa Kanonicznego ATK zorganizował w dniu 14 grudnia 1970 sesję naukową, w której wzięli udział kanoniści z ATK, KUL oraz szeregu seminariów diecezjalnych i instytutów zakonnych w Polsce. Sesję otworzył dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, ks. prof. dr Ignacy Subera, wprowadzając w jej problematykę.

Referat pt. *Dzień Pański w świetle prawa kanonicznego* wygłosił ks. doc. dr Tadeusz Pawluk. Zwrócił on szczególną uwagę na czynny udział we Mszy św. jako na istotny obowiązek niedzielno-święteczny chrześcijanina. Obowiązek ten w okresie przedsoborowym pojmowany był często zbyt minimalistycznie. Tradycja chrześcijańska od pierwszych wieków istnienia Kościoła nadzwyczaj wyraźnie łączyła sprawowanie ofiary eucharystycznej z udziałem wszystkich obecnych na tym zgromadzeniu eucharystycznym. Nie było czynności liturgicznej bez udziału w niej ludu. Cała liturgia miała charakter społeczny, była własnością całej gminy chrześcijańskiej. Z czasem jednak, pod wpływem różnych czynników zewnętrznych, tworzy się liturgiczna tradycja, że wierni zatracają świadomość, iż ofiara eucharystyczna jest ich ofiarą, ofiarą całej społeczności Kościoła.

Ks. dr Józef Głemp omówił niektóre zagadnienia związane z zastosowaniem motu proprio *Matrimonia mixta* do warunków krajowych. Mówca podkreślił, że omawiany dokument papieski stara się w sposób możliwie najlepszy pogodzić wymagania wiary z poszanowaniem wolności wyznania, gwarantowanej przez dekret soborowy *Dignitatis humanae*. Zaznaczając, że najwięcej problemów łączy się z możliwością dyspensy od formy kanonicznej zawarcia małżeństwa, ks. Głemp stwierdził, że należałoby dokładniej określić minimum wymagane, by forma zawarcia małżeństwa, która nie jest kanoniczną, była publiczną. Forma bowiem publiczna wymagana jest zawsze.

Ks. dr Władysław Rymarz złożył sprawozdanie z obrad Międzynarodowego Kongresu Prawa Kanonicznego w Rzymie, który odbył się w styczniu 1970 r.

9. Opłatek na ATK

14 grudnia 1970 odbył się w Akademii tradycyjny opłatek, w którym uczestniczyli profesorowie i studenci uczelni. W spotkaniu tym wziął również udział przebywający w Polsce wikariusz generalny Księży Salwatorianów, ks. R. Zehrer oraz towarzyszący mu prowincjał Księży Salwatorianów w Polsce, ks. Seweryn Kłaput.

Senat, profesorowie i studenci zgromadzeni w miejscowym kościele uczestniczyli we Mszy św., której przewodniczył prorektor ATK, ks. prof. dr Jan Stępień. Akademicki chór pod dyktando ks. mgra Zb. Piaseckiego wykonał kilka kołęd. Studenci z teatru „Ateka” recytowali utwory tematycznie związane z Bożym Narodzeniem. Okolicznościowe przemówienie wygłosił rektor ATK, ks. prof. dr Józef Iwanicki. Mówiąc o Bożym Narodzeniu, ks. Rektor podkreślił, że prawdy zawarte w tej tajemnicy naszej wiary pozwolą

nam pełniej docenić wartość ludzkiej osoby, ukazując jednocześnie postawy, jakie chrześcijanin powinien przyjmować w życiu.

W imieniu młodzieży akademickiej życzenia świąteczne ks. Rektorowi i całemu gronu profesorskiemu złożyła Anna Filarska. Studenci, w tym świeccy i duchowni, oraz profesorowie składali sobie wzajemnie życzenia, łamiąc się opłatkiem.

10. Ks. Bp. Kazimierz Majdański o Dachau

W dniu 13 stycznia 1971 r. ks. bp K. Majdański, sufragan wrocławski, wygłosił do profesorów i studentów ATK prelekcję tematycznie związaną z obozami koncentracyjnymi, a szczególnie z obozem w Dachau. Na wstępie ks. Biskup stwierdził, że mówienie dziś o obozach koncentracyjnych uzasadnia się głównie tym, iż Kościół poniósł w obozach zagłady straty olbrzymie, nieporównywalne na przestrzeni całej tysiącletniej swej historii i naszej państwowości. Chcąc nie dopuścić do powstania mechanizmów, które by mogły doprowadzić do powtórzenia tej niehumanitarnej wprost tragedii, jaką zrodziły obozy, należy dziś głośno mówić o nich i o wywołanych przez nie skutkach.

Kościół polski w samym tylko obozie koncentracyjnym w Dachau poniósł ogromne liczbowo straty osobowe. Są liczne diecezje w Polsce, z których co drugi kapłan zginął w obozie. Na zamordowanych 2.761 księży z 20 narodowości zginęło 1.777 polskich księży. Dobrowolną śmierć w obronie życia innych poniósł (w Oświęcimiu) nie tylko o. Kolbe. W Dachau w podobny sposób oddali swe życie ks. bp Michał Kozal, ks. Frelichowski i wielu innych kapłanów, którzy próbowali pomagać umierającym na tyfus, spowiadali i pocieszali cierpiących, narażając się nieustannie na śmierć własną i śmierć tę przyjęli dobrowolnie.

Mówiąc o męczeństwie kapłanów polskich i zwracając uwagę, że połowa spośród przebywających w Dachau poniosła śmierć, ks. Biskup podkreślił, że nie można w żaden sposób zawęzić strat Kościoła polskiego tylko do duchownych. W Dachau zginęło tysiące Polaków, nie kapłanów. Kapłani i świeccy żyli razem i wspólnie przeżywali tragedię swego losu. Ks. Biskup podał szereg przykładów mówiących o więzi braterstwa między księżmi a świeckimi, niezależnie od tego, czy świeccy węźniowie byli ludźmi wierzącymi czy też nie. Na zakończenie ks. bp Majdański podkreślił potrzebę szczegółowego opracowania katalogu, który by informował w sposób pełny i prawdziwy o poniesionych osobowych stratach przez poszczególne diecezje w Polsce.

11. Nad nowym programem studiów pastoralnych

13 stycznia 1971 odbyło się na ATK spotkanie władz uczelni oraz profesorów i wykładowców Wydziału Teologicznego z ks. bpem Kazimierzem Majdańskim. Poświęcone ono było dyskusji nad stworzeniem możliwie najlepszej struktury organizacyjnej i programowej studiów pastoralnych na ATK.

W problematykę dyskusji wprowadził ks. bp Majdański, mówiąc o organizacji i programach studiów pastoralnych na Zachodzie, szczególnie na Uniwersytecie w Louvain i we Fryburgu szwajcarskim. Doceniając kontakty naszych teologów z ośrodkami zachodnimi, mówca podkreślił, że jest rzeczą słuszną i potrzebną konfrontowanie naszych własnych doświadczeń w zakresie osiągnięć teologicznych i dorobku pastoralnego z doświadczeniami na tym polu Kościoła na Zachodzie. Nie separując się od myśli Zachodu, należy jednocześnie widzieć i doceniać nasz własny dorobek. Ks. bp Majdański powiedział, że w czasie jego ostatniej 2-miesięcznej podróży na Zachód (wrzesień i październik 1970) mógł niejednokrotnie przekonać się o przejawach dużego zainteresowania ze strony tamtejszych teologów czy ośrodków pracami naszych teologów. Mała znajomość dorobku naszych teologów na Zachodzie wynika głównie z braku odpowiednich starań w kierunku zainteresowania i zdobycia zagranicznych wydawnictw dla polskich prac.

Następnie ks. Biskup wskazał na potrzebę przywrócenia teologii pastoralnej prawdziwego charakteru teologicznego, którego była przez długi okres pozbawiona. Jeszcze do niedawna teologia pastoralna była wykluczona z kręgu dyscyplin ściśle teologicznych, tzw. głównych. Dziś natomiast wiąże się ją ściśle z eklezjologią, a całe studium pastoralne obejmuje poza dyscyplinami biblijnymi również te dyscypliny wiedzy, które prowadzą do konfrontacji nauki objawionej z naszą aktualną sytuacją życia.

W dyskusji, która dotyczyła głównie aktualnego stanu studiów pastoralnych na ATK i możliwości ich udoskonalenia zarówno w aspekcie organizacyjnym jak i programowym, głos zabrali: prorektor Uczelni, ks. prof. dr J. Stępień, ks. doc. L. Kuc, ks. doc. J. Myśków, ks. doc. S. Olejnik, ks. dr A. Zuberbier, ks. dr J. Łach.

Ks. Kuc przedstawił w ogólnych zarysach aktualny program studiów pastoralnych na ATK, podkreślając, że jest to struktura otwarta i może podlegać twórczej dyskusji w kierunku jej zmiany. Z wypowiedzi ks. Kuca można było jednak wyprowadzić wniosek, że studia pastoralne na ATK już dziś stoją na wysokim poziomie naukowym i odpowiadają tendencjom współczesnego duszpasterstwa. Jeśli idzie o szczegółowe specjalizacje, to wybija się swym poziomem homiletyka i katechetyka. Dobrze też rozwijają się specjalizacje: misjologia, liturgia, muzykologia i socjologia religii.

Dyskusję zamknął rektor Akademii, ks. prof. dr J. Iwanicki, wyrażając nadzieję, że postawione postulaty, mające na celu dalszy rozwój studiów pastoralnych na ATK, zostaną w szybkim czasie zrealizowane.

12. Z wykładami...

Ks. doc. dr hab. Leszek Kuc, kierownik katedry homiletyki w ATK, wygłosił w dniu sierpnia 1970, podczas spotkania duszpasterzy akademickich z całej Polski w Pieniężnie, referat informujący szczegółowo o studiach w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Referent zapoznał zebranych z kie-

runkami studiów na poszczególnych Wydziałach, jak również z warunkami i możliwościami ich odbywania przez świeckich, apelując na zakończenie do duszpasterzy akademickich, by ew. "na studia w ATK zechcieli kierować przede wszystkim takich kandydatów spośród młodzieży, których chrześcijańskie a zwłaszcza ludzkie zaangażowanie rokuje nadzieję poważnego i z pożytkiem dla rodziny ludzkiej i Bożej w Polsce traktowania tychże studiów".

Na zaproszenie Wydziału Prawa Kanonicznego ATK doc. dr hab. Witold S a w i c k i z Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie wygłaszał dla studentów prawa kanonicznego cykl wykładów na temat: *Wpływ prawa kanonicznego na dawne prawo polskie*. Pierwszy z cyklu pięciu zaplanowanych wykładów miał miejsce 26 października 1970.

Podczas odbywającego się w dniach 24—26 listopada 1970 r. na KUL symposium naukowego z udziałem wybitnych prelegentów zagranicznych, zorganizowanego przez Międzywydziałowy Zakład Badań nad Kulturą Chrześcijańską i poświęconego zagadnieniom teorii kultury — ks. doc. dr hab. Stanisław O l e j n i k, kierownik katedry teologii moralnej ATK wygłosił referat pt. *Podstawowe wartości ludzkie jako normy kultury*.

W dniu 14 grudnia 1970 r. Rektorat ATK zorganizował dla studentów I roku Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej poświęconą problematyce społecznej sesję, na której zostały wygłoszone dwie prelekcje. Dr Wacław Droszcz (W-wa) mówił o nikotynizmie, oraz doc. dr Andrzej Ś w i e ć i c k i (ATK) o alkoholizmie jako problemie społecznym. Po referatach odbyła się dyskusja.

Dnia 25 stycznia 1971 r. prorektor ATK, ks. prof. dr Jan S t ę p i e ń na zaproszenie Koła Miłośników Historii w Akademii wygłosił dla zainteresowanych prelekcję-wspomnienia o Powstaniu Warszawskim 1944 r.

13. Prorektor Kat. Uniw. w Cordobie na ATK

20 stycznia 1971 r. przybył na Akademię prorektor Katolickiego Uniwersytetu w Cordobie (Argentyna), ks. prof. dr Jan S o n e t, który na spotkaniu z władzami i profesorami ATK przedstawił organizację oraz program studiów na Kat. Uniw. w Cordobie; na jego 9 wydziałach studiuje ok. 4 tys. osób. Rektor ATK, ks. prof. dr J. I w a n i c k i ze swej strony przedstawił organizację i program studiów na Uczelni. Po tym spotkaniu ks. Sonet zwiedził bibliotekę czytelną i wydawnictwa ATK. Otrzymał on biuletyn informacyjny ATK w wersji językowej francuskiej, w którym zamieszczone jest dokładne omówienie struktury organizacyjnej i programowej Uczelni.

Antoni Lewek